

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

НЭНИЛИЗЭННЭЗ САЛАЛТА УОННА КЫҤАЛБАЛАР

Балабан ыйын 16 күнүгэр улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.Н.Попов, МТС ГУП начальнига, Соловьев нэһилиэгин депутата Н.В.Оконешников уонна "Чурапчы" ГУП АД кылаабынай инженерэ В.П.Захаров Амма сүннүгэр сытар нэһиликтэринэн сырыттылар. Сырыларын сүрүн сорууга — олобу-дьаһабы кытта билси. Ол курдук, Болугурга оскуола өрөмүөнүн үлэтин көрдүлэр, Хайыаха тутулла турар оскуола корпунугар уонна котельнайга сырыттылар, Соловьевка нэһилиэннэ уопсай муньабын ыттылар.

Күүстээх өрөмүөн үлэтэ

Амма орто оскуолатын үөрэнэр корпуна 1974 сыллааха тутулан үлэҥэ киирбитэ. Директорынан үгүс сылын М.М.Петров үлэлиир. Үүмүт үөрэх дьылыгар 19 кылаас-комплегынан 380 оҕо үөрэннэ. Оскуолаҕа улахан хабааннаах капиталнай өрөмүөн ытылла турар. Бу үлэ хаһыат контуруолуур тутуу-нан биллэриллэн, элбэхтик сырдатылына. Дьэ үрдэ, анна бүтүннүү санаттан оҕоһулунна. Бастаан акылаат уларытыллан эргэ эмэх буолбут мастар онуларыгар бетон кутуллубута. Итинник киин, икки кынат көрдүөрдэр, спортзал акылааттарыгар үлө барбыта. Ол кэннэ дьэ өлүөлөрүн санаттан түбэрэн-нэр үрдүн бүрүйбүттэрэ, кырыына атахтара турбуттара. Итигэр систизмэ эмиз сангалы тардыллар. Билиги сылдыар комитит-гэр Чурапчытан Н.И.Корякин салайааччылаах сарыттар би-ригээдэлэрэ тахсан үлэли сылдыар этэ. Оскуола бэйэтин

дьоно абыраммытар. Учаастак чуумпу уулусатын устун айа-наан тутулла турар оскуола корпунугар тийибит. Бу объект ил-лэрэе сыл "Үгүс дьыала" хамсааһын чэрчитинэн саҕаламмыта.

Көгдөйө тахсан, кунуна кутуллан баран, үбүлээһин көрүлүбөк-кө үлө тохтообута. Дьэ кырыыһага биризмэтигэр сааллыбакка, үс төгүрүк сылы быһа аһаас халлаан аныгар туран, акылаа-тыттан саҕалаан тэллэй буолбут. Элбэх киһи сыратын-сылба-тын, бирэмэтин эрэйбит үлэ, улахан объект турар. Котельнайга сылдьан үлэһиттэри көрүстүбүт. Быстах өрөмүөн үлэтин ыта сылдыаллар этэ. Маннык балаһыанньалара үчүгэй, итинни би-рэр кыахтаахтар. Билиги көрсөн кэпсэлит Н.В.Сивцевит ос-куола тутуутугар биригээдирдээбит, хара маһыттан саҕалаан үлэһэбит киһи. "Түөрт сылы быһа үлэһэн баран, хамнаһа су-ох хаалбылыт", — дьээн хомолтогун этэр. "Саатар, кырыыһатын бүрүйөн каһиһиэх" дьээн үлэ дьоно тутуу ардах-хаар аныгар ту-рара үчүгэйинэн буолбатын билэн туруоруубуттара да, иһини-биттэрэ кыра — тоһоҕо көстүбэтэх.

Хайыах айылҕата да, сирэ-уота да киһи эрэ олорук, хаһаайыстыба тэриниэх курдук. Оттон бу учаастактан аһаҕас быйыл сайын үс ыал көспүт. Бириччинэнэн оскуола-суоҕа бу-лар. Кыра оҕолор билигин оскуола-садка үөрэннэлэр. Онон ос-куола тутуута учаастак инники дьылбатыгар быһаарар оруола улахан. Маныаха дьон-сэргэ түмсэн, оскуола акылаатын улары-тан, санга маһынан түбэрээтэринэ эрэ Хайыах сайдар кыахта-ах.

Үлэни, дьаһалы кыаһа туттаргыт

Бу ый саната билиги хаһааппытыгар редактор Г.Г.Попов "Кытта кырдыбат кыһалбалар" дьээн Соловьев нэһилиэгин тутуунан ыстатыйата бөһөтөммитэ. Ыстатыйага нэһилиэннэ уруккуттан кыайтарбатах кыһалбалара сырдатылыбыттар. Мырылалар кэлинги сылларга баһылыктарыгар табыллыбака элбэхэс оҕустардылар. Кыры нэһилик кыһалбалара суолтан саҕаланаллар, онтон сизтэрэн электро-уот, сибээс, уматык, транспорт уонна да атын болпуростар тураллар. Бу үгүс өттүгэр социальнай хабааннаах кыһалбалары нэһилик дьоно-сэргэтэ хас дьаһалта кыттыылаах муньахтарга туруорсар.

Соловьев нэһилиэгэр баһылыгынан быйылгыттан эдэр үлэһит Д.М.Тимофеев аһаҕаһа. Бу иннинэ Дмитрий Макси-мович Хайыаха баһылыгынан үлэһэбитэ.

Бөһүөлэҕэ билигин ис суол оҕоһуута ытылла турар. "Чу-рапчы" ГУП АД тэрилтэ "көһөн" тахсан, киһи уулуссага буор ку-тулун, тэҥнээһин үлэлэрин саҕалаабыттар. Уулуссаны кыһа 13000 кубометр буор кутуллар дьээн ааһылыбыт. Бу үрдүнэн суол гравийынан буруллукуттар. Суол оҕоһуутун болпуроһа нэһилик баһылыга, депутата уонна нэһилиэннэ туруоруула-рынан хамсаан эрэрин муньах кыттылаахтара болоттээн эт-тилэр. Үлэ телебүтүгэр барыахтаах харчыны нэһилиэннэ уоп-сай күүһүнэн булунар. Ол курдук, автобустарын арендаһыттан киирер уон ыйдаабы харчыга эбии хас биридди хаһаайысты-баттан икки күннээх үүт уонна уон киһилэ эт харчытын хомуйуу кэпсэтингэ турда. Олохтоохтор бачча кэлбит техникалары туһанан, үтүн кэмгэ кыаллыбатах кыһалба быһаарыллыытыгар куластаан, сөбүлэһэрин биригдир.

Нэһилик сирэ-уота өлгөм үүнүүлээх. Чааһынай дьонго, баһынайдарга сыһаарыллыбыт сир 1730 гектар. Нэһилик территориятыгар баар сир үксэ оттонор. Уу кэлигин түмүгэр межевой баһалар сүтэн, сорох сирдэргэ кыраныыса ханан баара биллибэт. Бу барыта олохтоох бэйэни салайыныыга ки-риниэ сөргүтүлүөхтээх. Урукку сылларга Хатылы нэһилиэгэр 20 сылга дьээн өттүр сир быһыллан бөриллэбитэ. Муньаха кэл-бит дьон бу сирин тэһүнээрингэ сөптөөх этиилэрэ оҕордулар.

Итиэннэ санга тэриллэбит кадастровой комиссияга кыра-нымсаны чопчулукка сурудахтаатылар.

Мырылаҕа заправканы станция суох, онон суола суох нэһилик бу өттүгэр улахан ыраактары көрсөр. "Туймаада-нефть" ГУП НК Болугурга заправканы станцияны аһан оло-рор. Дааһа Амматыгар бырайыага баара да, үбүлэмээкэ тох-тотуллубута. Станция Мырылаҕа аһыллара тустаах тэрилтэҕэ барыһа суох. Суукхаҕа 24 чаас үлэлиир станцияны, шаттары тутар кырата суох үбү эрэйэр. Онон заправка болпуроһун МТС ГУП Тыва хаһаайыстыбатын министерствотын нөҕүө астарарга ылсан эрэр. Саатар, от кэмигэр уматыгы цистернанан ардала-ларыгар дьон туруорсар, очотугар үлэ-хамнас да атахтаныа суох этэ дииллэр.

Халаан ууттуттан эмсэһэлээбиттэригэр мырылаларга Прав-ительство "Урал" массына биэрбитэ. Ол техника "Туймаада-ли-зинг" ФАПК нөҕүө кэлбитэ. Оттон "Туймаада-лизинг" — хаһаа-йыстыбаннай тэрилтэ. Онон массынаны босхо биэрбэт. Маны-аха толорор былаас харчыны биризмэтигэр көһөрбөккө, техни-ка мырылалар суоттарыгар ыйааһыта.

Нэһилик автобуна Дьокуюскай куоракка арендага барбы-тын нэһилиэннэ сөбүлээбэт. Бу арендаһан киирэр харчы ый-даарыта 12 тыһыынча солкуобай. Маныаха олохтоохтор туруор-сан, биһир тылы булан, төһөнөр кыахтаахтара этилиннэ.

Мырыла норуот күүһүнэн тутулуубут санга баһыһа икки сыл эрэ курдук үлэһэн баран, тэллэй буолан үлэтэ тохтообута. Бу болпуроһа улуус дьаһалтата үстэ тахсан муньахты сыл-дыбыта. Дьээнни билигин акылаатын уларытан санаттан тутуу сылдыаллар. Бу дьыл иһинэн бүтүрээргэ былааннылар. Үлэ В.В.Саввин салаалатынан билингитэ кулаһаана суохтук барар. Ол гынан баран, бытаары сир-биһир баар.

Тас суол болпуроһа нэһиликкэ сытыытык турар. Маныаха Дааһа Амматынан барар суолу икки улуус, Аммань кытта кы-тыһан, тутарын бырайыага билигин үөрэтиллэ сылдыарын туһунан муньах ытааһыналар этэллэр. Итинни сэргэ муньах-ха электро-уот, сибээс, телевидение үлэлэрин уо. д. а. болп-уроустар, оскуола үлэтэ таарылыннар. Тыл эппит дьон олох-тоох оскуолаҕа улуустаагы үөрэх управлениетыттан кыттылаа-ах муньах буоларыгар туруоруустулар.

Дьон санаатын истэн баран, түмүк тылы Н.Н.Попов эттэ. Николай Николаевич, бастатан туран, Хайыах оскуолатын бол-пуроһугар тохтоото. Тутуу хара муостата көтүллэн, үрдэ кы-рыһаланнаабына эрэ быһаанар кыахтаах. Бу оскуола хайа да балаһыанньага бүтэн, үлэҕэ киллэриллэрэ наада. Аһыах нэһилиэннэлээх учаастак маннык улахан тутууну кыһа-хото туттута биллэр. Онон мырылалар хайыахтары туспа нэһилик дьонун курдук көрбөккө, бары биһир санааны ыһанан, өйдөһөн үлэһилилэригэр, оттон нэһилиэннэ утары бардаабына улуус да өйөбүлэ баар буолуоҕа этилиннэ. Олохтоох баһыһа тутуутугар тэһими күүһүрдэр наада. Муоста халтаһынан хайыттарэ охсон, тэллэһэн, түнүктээн, кыстыкка киирини баттаһа үлэҕэ киллэ-рэллэригэр сурудахтаныа. Телевидение көстүүтэ мөлтөх. Бу са-лаа бюджеттан үбүлэнэр. Онон өрөмүөнүн үлэтэ эмиз бюджет суотугар оҕоһулулуохтаах. Маннык баһылык суурэн-хотон быһаарсыахтаах. Сибээс өттүгэр. "Сахателком" ААО билиги улуустуунаабы филиала республикага биһир үчүгэй үлэ-лээһин биллэр. Байэтин ирээтээх үлэтин кыһа тутар. Нэһиликтэргэ сибээс туючулара элбиһилэр, оттон атын пу-унарга тахсар линия аһыах. Онон элбэх киһи тэһинэн тас си-ри кытта кэпсэтэрэ кыаллыбат.

Ити курдук кэпсэтин, быһаарыллыаха айылаах болпуроос-тарга түмүктэр оҕоһуланнар, сорох өттүгэр үлэһэргэ дьээн сөбүлэһэн муньах түмүктэннэ. Нэһилик кыһалбата барыта биһир муньабынан быһаарыллыбата биллэр. Үпкэ-харчыга кэ-лэн иһнэр элбэх. Оттон үгүс кыһалба баһылыктан быһааччы ту-тулуктаах. Кыаллыбаты барытын улуус кииниттэн тэһинчи сы-тыыга, суол суоһар саба бырааһар сөп буолбатах. Бөһүөлэ ис айыһын, балаһыанньатын, күннээҕи олоһун барытын олохтоох-тор бэйэлэрэ оҕороллор. "Дойдум минэ, оҕом туһа" дьээн нэһилиэннэ биһир киһи курдук түмөһүлээхтик үлэһэтиринэ, биһир тылы буллаһына эрэ кыайылаах буолар. Онон Соловьев дьаһалтата нэһилик иннини сайдытыгар туһуламмыт про-грамманы оҕорон, улуус дьаһалтатын кытта сөбүлэһэн, ситим-нээх үлэни тэрийдэр, нэһилиэннэ санга олорбут баһылыгын тула түмсөн, эдэр киһини сүрүннээн, киникэ көмөлөһөн, үлэ-ни-хамнаһы кыһа-хото туттар, Мырылаҕа үчүгэй уларыһылар тахсыахтар этэ дьээн эрэниһэби баҕарылар.

С.БОРИСОВА.

Хаартыскаларга: Амма орто оскуолатыгар субуотунуук; Хайыах оскуола.

Тэллэй буолбут оскуола

Салгыы Хайыах учаастагар айаныыбыт. Хайыах учааста-гар 70-тан тахса киһи олорор. Бурулаабынан 15 хаһаайысты-ба баар. Олортон тоһуна үүт туттарар. Сайынын 5 центнергэ ти-ийэ, оттон билигин биридди центнери туттара олороллор. Ки-лиһтэрин бэйэлэригэр аһыыр буолбуттара. Онон кыры сир

Хоту көһөрүллүү 62 сылыгар

ӨЙДӨБҮННЬҮК КҮН

рыччы эттэхкэ, бу көһөрүллүү Мемориалыгар улууспут дьон, ыалдьыттар, араас делегациялар, сыбаайбалыыр ыччаттар кэлэн кэриэстэн, билсэн, хаартыскага түһөн бараллара үтүө үгэскэ кубулуйан эрэрэ үөрүүлүк.

Көрсүлүүнү улуус ветераннарын сэбиэтин председателэ М.Н.Матвеева тэрийэн, салайан ытта. Улуус Муньабын председателэ Смирников Г.В., улуус баһылыгын социальнай болпуростарга солбуйааччы Иустинова А.С., сэлкэннээ баһылыгын эбээһинэһин толороочу А.М.Кириллин, сэлкэннээ ветераннарын сэбиэтин председателэ Пономарев И.П., көһөрүллүү кыттылаахха, Мемориал бырайыагын автору, улуус Бочуоттаах гражданина Дьячкова В.Н., көһөрүллүүгэ оҕо сааһыгар түбэспит Макаров Е.С. тыл эттилэр. Мемориал аныгар улахан веногу Г.В.Смирников, В.Н.Дьячкова, Н.Г.Кривошапкин уурдулар.

Мийтин кэнниттэн көһөрүллүү кыттылаахтара Ветераннар

дьыаларыгар түмсөн салгыы кэлэстиилэр, санааларын үлүһүн биллэр. Оһоо кинилэр көһөрүллүүгэ хайдах сылдьан эрдэйдэммиттэрин, үлэстэбиттэрин ахтыстылар, урукку оҕо, эдэр саастарын өйдөөн-санаан аастылар. Олор истарыгар урукку Аччабар нэһилиэгиттэн көһөрүллүүгэ барыт Покровскайтан сылдьар Дьячкова И.П., Холтоботтон төрүттээх Амма Сулбанытыттан кэлбит Михайлов В.В., ар кэмнэргэ Белгород куоракка кэлбит Михайлов В.В., улууспут ытык кырдыабыстар, үлэ, тыыл ветераннара Кривошапкин Н.Г., Кондратьева А.С., Попова А.И., сэрим ветерана Верховцев В.В. уо.д.а. эттилэр. Кинилэр сүрүннээн көһөрүллүүгэ сылдьыбыт дьонго суолта бизээн чэпчэтин көрүлүбүтүгэр, Мемориал оҕоһуллубутугар, манньк өйдөбүннүк күн аһаммытыгар республика уонна улуус салалталарыгар махталларын биллэрдилэр уонна манньк көрсүлүүлэр сылын айы ытыллараларыгар, Мемориал ситэриллэригэр, сорохтор утардаллар даҕаны Көһөрүллүү музейа Хатылыттан Чурагчыга көһөрө ордулар бадаларын эттилэр.

И.П.ПОНОМАРЕВ.

Предпринимателлэр күннэрин көрсө

"НЬУРГУН" РЫНОККА

Билингги кэмкэ дьон саамай сөбүлээн сылдьар сиринэн рынок буолар диэтэхпитинэ омун буолбат. Оҕолор оскуолаттан кэлэн иһэн хайаан да таарыйан ыстыыр эрдэһинэ эбэтэр утах ылан бараллар, улахан дьон, ордух дьахтар өттө, тухс баарын билэ-көрө мэлдьи таарыйан аһаллар. Сылангыга киин суолтан Кытаанааха туоруур суол аартыгын төрдүгэр "Ньургун" дьон рынок баар. Хаһаайттарга — кэргэнниин Ньургун Николаевна уонна Афанасий Николаевич Сивцевтэр дьон манна төрүт олохтоох эдэр дьоннор.

— 2000 сыллаахтан тэриллэн үлэһинит, — дьон кэпсир Ньургун Николаевна. — Бастаан 10 мизэстэлээх рыноктаах этибит, ол ымаан хаалбыта. Ол иһин былырын чааһынайдартан бу дьонни атылаһан оҕостон үлэстэбиттэ быйыл иккис сылбыт. Иһин барытын ДВП-нан бүрүйбүтүт, тас өгүн халтаһынан саайбыппыт. Сэттэ мизэстэлээхпит, биэр Чыапгара предпринимателлин атыһыта баар уонна барыта маннаабылар. Түөрт атыһыт аһа-үөлү атыһымылар, оттон 3 киһи хаһаайыстыбаннай табаарга идэтиһэллэр. Табаарытын сүрүннээн Дьонускайтан аҕалабыт, танас өттүн Кытайтан. Билигин бу алта буолан турабыт, сэттиспит Айта Трофимова үөрэбэр барыта.

— Ордух тухс табаары аҕалабыт?

— Нэһилиэннээҕэ наадалааҕа буолаарай диэбиппитин аҕалабыт. Уолсайынан, бородукта өттүгэр колбаснай, макароннай уонна кондитерскай оҕоһуктары, чэйи, компоту куруук аҕалабыт. Оҕуруот аһын, яблокыны, помидору, апельсини быстааха хааччыа сатыбыт. Ким тугу сакаастырынан сайаапка быһытынан эмиз аҕалабыт. Таннар танастан саҕалаан залчаска тийэ үлэстэнчилэр. Ону таһынан дьыл кэмтээн көрөн туттулар матырыйаллары аҕалабыт. Холбоһуу эрөмүөн үгэс буолан кырааска, обуй, тоһоҕо, киистэ арааһын атыһа таһаардыбыт.

Прилаагы эргийэ көрөбүт. Көннөрү обуйтан саҕалаан сууйулар-килэйдэнэр обуй араас көрүҥэ баар. Эмалы кырааска төһө улаханьтан көрөн сыаната 150 солкубайтан 300 солкубайга тийэр эбит. Оҕо араас. Биэр метрэтэ 7 солк. 50 харчылаах электро-уот провоста, метрэтэ 20 солкубайдаах икки утахтаах суон кабель түрбэлээн сыталлар. Дьааһыктарга араас кэмэйдээх оскума тус-туһунан угуллубут. Оскула аһыллыбытынан үөрэх тээбигинэ да, умнулубатах, халын-чараас тэтэрээттэр, дневниктэр, сотор ластиктар, альбомнар бааллар. "Тыа сиригэр кинигэ маҕаһына суох, оһон саҕа таһсары хантан да булан ааһалпыт" дьон эттэчилэр. Оттон манна, бу рынокка, биэр атыһыкка кинигэ арааһа элбэх буолан соһутта. Нуучалы киингэллэр кытары "Бичик" кинигэ кыһатын киингэллэр эмиз бааллар. Ол иһингэр, быйыл сайын тахсыбыт Кыайы 60 сылын көрсө бэчээттэммит киингэллэри таһынан, үөрөхтүт иннигэр, биэр дойдубааһыт суруйааччы Сэмэн Тумат "Эһиги истинг, мин кэспим..." билиги редакциябыт үлэһитэ С.Р. Данилов — Роман Данилов "Махтал кыска, дьахтарга" дьон киингэллэр кытары баар эбиттэр. Мин көрөн турдаһына биэр түөгэ Н. Каженин "Түүлү тойонноһун" дьон киингэлтин 45 солкубайга атылаһан үөрэ-көтө суумкагыгар уктан кэбистэ, бука, туулун тойоннуурга быһаарынаҕа.

— Нэһилиэннээҕэ табаары төлөһүүгэ хайдахый?

— Кырдык, киһи барыта ылбыт табаарын харчытын тутта ууран биэрэр кыаҕа суох, оһон иэс эмиз биэрээччибит. Хамастан-хамчыска эбэтэр пенсия кэлэр дьон дьон болдьосон. Ыларан сыаналаах табаарга кредит көрөөччүбүт.

— Спонсордаан эрдэххит?

— Спонсордаан. Араас дьаһалларга, акция буоллун, бырааһыннык буоллун, эттэхтэринэ аккаастаабыппыт, мэлдьи кыттыны ылабыт, кемелэһөбүт.

Р.СИБИРЯКОВА.

Хаартыскаҕа: "Ньургун" рынок үлэһиттэрэ.

Дьыллар уонна дьоннор

ААЛААХ -
ҮҮҢҮ
ЭМӨБҮННЬҮК

Аалаах-Үүңгэ таһаҕас таһытыгар сылдьан инбалиит буолбут, хомойуох иһин, билигин билиги ортобугулар суох кырдыабыс туһунан билиһиннэриэхпин баҕарабын. Киһи — Петр Алексеевич Артемьев — Бучаас төрөөбүт сирэ Амма оройуонун Алтан нэһилиэгэ эрэри, таайдарыгар, билиэхэ Филипповтарга эңгэрдэһэн Чакырга кэлэн олохсуйбут. Эдэригэр бэйэтин кыанар, тэтиэнэх, сылбырҕа киһи эбит. Ол иһин сэрим иннинэ Аалаах-Үүн таһаҕаһын көтөбүүгэ Яковлев аатынан колхозтан хас да төгүл бара сылдьыбыт. Ол сылдьан ат иһэхтии туран сүгэ аһытынан атаһын охсуммут. Онтуката соллурбаан, тымнылан, дүлүгү курдук испитин эңгиттэр эһити сааһан баран тобугун үгэс өттүнэн быһарга күһэллэбиттэр. Оһон Бүөтүр бэрт эдэр сааһыгар кэлиэх буоллаҕа ол.

Төһө да аңгар атахтаах буолан баттыгынан чистээнэ сырыттар, тутуу маастара, болуотунуһук, столлар бэрдэ этэ. Атаҕа суох буолан баран хас да дьонни тутустута, ол иһингэр Эбэҕэ Яковлев аатынан колхоз бырабыланыһатын председателэ В.В. Кузьмин — Малахта туттарбыт кулуубун маастардаабыта. Билигин 79 саастаах сэрим, үлэ ветерана Константин Николаевич Адамов: "1948 сыллаахха саас мин армияттан эргиллэн кэлэрдэр кулууп тутууга саҕаламмыт этэ. Кэлэрдэ кытары мийгин кулууп тутуугулар аһаан кэбистилэр. Маастарыт аңгар атаҕа суох, баттыгынан сылдьар Артемьевтэр Бүөтүр — Бучаас. Тутуубут үрдэбэтиг кэһиэ маастарытын Матвей-аһа Нуклааскылыын хардары-таары оҕо курдук көтөбөн үгэс таһаарабыт, аллара түһэрбит. Киниттэн үөрэһэн кэһиэ бэйэм болуотунуһук буолбутум", — дьон кэспир.

Эбэҕэ уу киллэрэри кыһын хоруу хаһабатын хаһыспыт, билигин 82 саастаах кырдыабыс Коһон Назарович Адамов манньк ахтар: "Сирбит үрдүгүн-намыһаһын, хоруу ханан, төһө дьирингэстэх хаһылы ахтааһын ыйан-кэрдэн биэрээччибит Бүөтүр, илиитин утары ууһан эрбэһин чочучу тутан аһаарбаастымы олорор буолар", — дьон.

Бүөтүр "Правда" колхоз буолбут кэһиэ колхоз бөлүөлэгэр Толсонго көһөн кэлэн столлардаабыта. Кэһиэ Эрилик Эристин аатынан колхоз киһингэр Дьирингэ маастарыскайга үлэстэбитэ. Оһоо Павел Пыгиннээхэ — Буорахтарга олорор сылдьыта. Оччолорго тутуу, оттук маастары троһунан соһон киллэри саҕа үөдүйөн эрэр кэмэ этэ. Дьыллээх тойон тракторист. "Хардыаҕа да маһа суох хаалан баран, Байбал уу аҕалытын курдук мас берену тракториһан киллэһи соторон аҕалар ээ", — дьон Бүөтүр Байбалы хайбаан, сөһөн-махтайан кэспир буолар.

Бүөтүр аны арыһыт бастыга, хас да сайын Мара сайылыгар үт астаабыта. Атахтаах улахан сэлпэрээтэрин эрийэ, ол таһыгар добуһуллатан эбэтэр

сүөгэйи илиитинэн ийрдэн арыһын таптаа-таптаа, ылаан эйээрэ олорор буолар. Уһана олорон эмиз ылыһыра, үгүгэй куоластааҕа.

Аһара элэккэй, аһыныас майгылааҕа. Этэргэ дьылы, тойон-торбон дьон араарбат, оҕону кытары оҕо, дьахтары кытары дьахтар, ким да буоллун — барыларын кытта үөрэ-көтө сэллээрэ. Үгүс кэспэһинээх, оҕуруулаахтэ. Мин киниттэн элбэх оҕурууһу истибитим. Сут-кураан сылларыгар үгүс санаатынан үгүс киһи үрүт тыһын өлөйдөөбүтэ.

— Сут — кураан кэмэ. Хоргууһан кэһиэһэ буола сылдьан Бүөтүргэ таарыйдым. Бүөтүр кэспэһиһээһи баран оҕурууга иһит тардан лэппиһээх, арыһы ууран, чэй кутан кэһиэ. Мин чэйбин сылсырыһах буолбутум барбат. "Бэй, чэй да барбат буолбут дуу...", — дьон саҕа аһаадым. Оһоо Бүөтүр: "Бэйи, тохтуу түс", — дьит лэппиһээхтии хомуйан ылла, оттуула турар оһооо сулураай хааһы оһоро оһон аҕала. "Бастаан маны сиз", — дьитэ. Чэйбин иститим, хааһыбын сизбитим кэһиэ лэппиһээхтии дьэ аҕала. Ону сизмим көхсүм кэһиэбитэ, хардым сырдаабыта. Бастаан лэппиһээхтии илдьэ барытыгар олус да хомойдум этэ, чуут ыты сыспытым. Кэһиэ өйдөөбүтүм — олус хоргууһу киһи эмизкэ кытаанаһы сизгэһиэ оһоооо баһылар эбит. Бүөтүр оҕордук аһыраан турар. Көр, оһуук киһи биірде тото аһыһа баҕалаах дьыллара кэһиэ аһыһытара", — дьон Ирина Адамова хойуука дьэри хараастан, Бүөтүргэ маһтанан кэспир буолар.

Мин дьоммун кытта үлүнүк дьукаах олорор сылдьыта. Кэһиэ аҕаһыһын баһыһылар. Мин аһам элбэхтик кыһаһан бардаһына, баһыһан турар. Кинитэ тото өһүргэһэн, таһаһын үрдүгэр түһэн, таһаһыа түөрэх ойо турар. Аһам кэһиһтэн "мүүк" тына хаалар. Нөһүө кэһиэ эйэ-дэмнээхтик эмиз хаартыһы олорор буолаллара...

Николай Филиппов, Чакыр.

Хаартыскаҕа: П.А.Артемьев — Бучаас.

Командир части
подполковник Е. А. МЕРКУЛИН.
Приказ № 35 от 23 августа 2004 года".
Хавартыскаба: рядовой Дмитрий Платонов.

Хвартыскага: рэдакцыя Дамітсый Платонаў.

МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ "ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)"

РАСПОРЯЖЕНИЕ

От 21 сентября 2004 г. № 345

О проведении сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей в Чурапчинском улусе

Во исполнение распоряжений Правительства Российской Федерации от 8 октября 2002 года № 1410 - р и от 10 декабря 2003 года № 1818 - р, постановления Правительства Республики Саха (Якутия) от 15 июля 2004 года № 337 "О проведении сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей в Республике Саха (Якутия)" и в целях получения наиболее полной информации о развитии и состоянии малого предпринимательства в улусе, распоряжаюсь:

1. Провести в октябре 2005 года в Чурапчинском улусе сплошное статистическое обследование индивидуальных предпринимателей.

2. Возложить на межрайонный отдел государственной статистики № 6 в Чурапчинском улусе организационное и методологическое руководство работой по подготовке, проведению и публикации результатов сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей.

3. Создать комиссию по подготовке и проведению сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей в Чурапчинском улусе в следующем составе:

Попов Н.Н. — первый заместитель главы муниципального образования "Чурапчинский улус (район)", председатель комиссии;

Пермиков В. Т. — главный специалист (руководитель) межрайонного отдела государственной статистики № 6 в Чурапчинском улусе, заместитель председателя комиссии.

Члены:

Барашкова А.К. — руководитель межрайонной инспекции МНС РФ № 8 по РС (Я) — СП по Чурапчинскому улусу;

Сивцев М.Н. — директор Фонда поддержки малого предпринимательства Чурапчинского улуса;

Сухаринев Е.Е. — начальник ФКУ;

Монастырева О.П. — начальник управления экономического развития, торговли и предпринимательства;

Неустров К.К. — начальник ОВД Чурапчинского улуса;

Габышев П.М. — главный архитектор улуса;

Филиппов И.И. — начальник УСХ по Чурапчинскому улусу;

Сотников В.А. — главный врач ЦУБ;

Попов Г.Г. — редактор-директор ГУ РИО "Сага олох";

Кардашевский Т.А. — директор ТРС "Маарыкчаан".

4. Утвердить Положение о Комиссии по подготовке и проведению сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей в Чурапчинском улусе согласно приложению № 1.

5. Комиссии по подготовке и проведению сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей в Чурапчинском улусе разработать в срок до 1 сентября с.г. программу проведения сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей в Чурапчинском улусе.

6. Оказывать содействие межрайонному отделу государственной статистики в выполнении подготовительных работ и проведении сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей, в том числе в части предоставления помещений переписному персоналу с необходимым для работы оборудованием, сведений о регистрации индивидуальных предпринимателей, проведения информационно-разъяснительной работы.

7. Межрайонной инспекции МНС РФ № 8 по РС (Я) — СП по Чурапчинскому улусу (Барашкова А.И.) совместно с межрайонным отделом государственной статистики провести в срок до 1 марта 2005 года сверку индивидуальных предпринимателей, зарегистрированных в налоговых органах и прошедших государственную перерегистрацию за 2004 год.

8. Фонду поддержки малого предпринимательства (Сивцев М.Н.):

8.1. Совместно с межрайонным отделом статистики разработать в срок до 1 января 2005 года план мероприятий по проведению информационно-разъяснительной работы в связи с проведением сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей.

8.2. Активизировать работу с индивидуальными предпринимателями по их перерегистрации.

9. Межрайонному отделу статистики в срок 30 апреля 2005 года определить перечень индивидуальных предпринимателей, подлежащих сплошному обследованию.

10. ТРС "Маарыкчаан" оказывать содействие межрайонному отделу статистики в проведении в 2005 году информационно-разъяснительной работы, направленной на освещение целей, задач, значимости и результатов сплошного статистического обследования индивидуальных предпринимателей.

11. Опубликовать настоящее распоряжение в улусной газете "Сага олох".

12. Контроль за исполнением данного распоряжения возложить на первого зам. главы муниципального образования Попова Н.Н., председателя комиссии.

Глава администрации "Чурапчинский улус (район)" И.Н. АММОСОВ.

МАХТАНАБЫТ

Күндү ийбэтин, эйбэс эбэтин, хос эбэтин, тыл, үлэ ветеранын, хоту көһөрүлүү кыттылаабын ИВАНОВА Аграфена Яковлевна: сүтэрбит ырахан күнэрибитигэр күөс-көмө, өйбүл буолбут, көмүс үсүбүтүн көтөхсүбүт, тилэх суолугар атарарыбыт бары аймактарыбыгар, дьүөгэлэрбитигэр, биригэ үөрэммит доботторбутугар Илларионов Г. П., Митин П. Ф., пенсионердар сэбиэтэригэр, оһуолабыт директоругар Федоров П. Е., ийэбит аҕа ыалларыгар барба махталбын тирдэбит.

Үтүө санаалаах, амарах дьоммутугар чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, уһун дьоллоох олоху баҕарабыт. Элиги дьиз кэргэнитигэр баҕа санаа бастыкын, үтүө санаа үтүмүн аныбыт.

Прудецкайдар, Андросовтар.

x x x

Билиги дьиз кэргэн "Үлэ коммуна" реабилитационнай киин үлэһиттэригэр улахан махталбын тирдэбит. Баанньыктыын аҕа-аҕа баалаан оһоһор тийэ туох баарын барытын үчүгэй хаачыстыбалаахтык тутан биэрдилэр.

Кинилэргэ кытаанах доруобуйаны, үлэригэр ситиһини баҕарабыт.

Григорьевтар дьиз кэргэттэрэ.

СЭРЭХТЭЭХТИК БУЛТУОХХА

Балажан ыйын 25 күнүттэн билиги улуустугар куобагы бултааһын сагаланаар. Манааха элбэх сааһыт мустан техниканын сылдыан күрөтүн бултааһын буолуоҕа. Сааны-сэби илдьэ сылдыан бырысыалтарга, сыарҕаларга тахсы, түһүү, массыналарга кирири-тахсы, араас сирдэринэн сылдыны буолуоҕа. Ити кэмгэ сэрэҕэ суоктан дэн-оһол тахсан хаалыан сеп. Уопсай бэрээдэктээх, бэйэҕэ ирдэбилтээх буолуоҕа.

Улуустуг сааһытара! Куобагы бултааһынга сааны-сэби сэрэхтээхтик илдьэ сылдыаргытын үмүмүг. Өлгөмнүк бултууан, дуоһуа сынынан дьизэригэр-уохуугар эргиллэригэр баҕарабыт.

Улуустаагы ис дьыала отдела.

АТЫҤЫЛЫБЫН

2002 с. онсулулу булут "В" категориялаах УАЗ микроавтобуһу. Аҕыс мизстэлээх, туруга олус үчүгэй. Сыаната: 115 тыһ. солк. уу харчынан, уоннаабытын этинэн эбэтэр 2 убаһанан. Билсэр телефон: 42-080.

БИЛЭРИИ

Чааһынай предпринимателлэр уонна бааһынай хаһаайыстыбаларын салайааччыларын истиилэригэр!

РФ Правительствотын 2001 сыл ахсынны 15 күнүгэр ылыммыт 167 №-дээх сокуонун 28 ыстатыйатыгар олобуран чааһынай предпринимателлэр уонна бааһынай хаһаайыстыбалара ыстаас аахтараргытыгар төлүүр бири кэлим усунуоскутун (ыйга 150 солк.) бюджет олохтообут кудуттан атын кодка көһөрбүт буоллахытына ыстааскыт аарыллыбат. Ол эбэтэр усунуос страховой чааһын (ыйга 100 солк.) 1010611, оттон мунньуулар чааһын (ыйга 50 солк.) 1010621 кодтартан атын кодка киллэрбит буоллахытына налоговой инспекция нөҕүө сайабыланын бизэс 2004 сыл алтынны ый 1 күнүгэр дьиз көннөртөрөгүтүгэр. Бу усунуоһу төлөөһүн 2002 сылтан киллэрибэт.

Чурапчытаагы пенсионнай фонда управлениета.

x x x

Саха Республикатын Суверенитетын күнүсүн сибээстэн балажан ыйын 26 күнүгэр 18 ч. 30 мүн. — 20 ч. 00 мүн. телевидениек уонна араадыһынан Саха Республикатын Президентэ В. А.Шыров кыттылаах "Саха Республика — сайдыы саҕа элбэтигэр" дьиз аһаҕас эфир ытыллар.

АТЫҤЫЛЫБЫТ

Суһаллык чэпчэки сыанаҕа мини-пилораманы. Билсэр телефон: 28-595.

x x x

1998 сыллаах, үчүгэй туруктаах сүүрэ сылдыар Нива - 21213 автомашинаны. Сыаната кэлсэтимин. Билсэр телефон: 23 - 205.

x x x

Уһаайбалаах дьизни уонна 2002 с. онсулулу булут микроавтобуһу. Билсэр телефоннар: 41-466, 42-503.

Таптыр уола, Хатылы нэһилиэгин олохтооҕо МИХЕЕВ Иван Иванович соһуччу олохтон туораабытынан ийэтигэр, потребкооперация ветераныгар Михеева Екатерина Львовнага кутурбаммытын тирдэбит.

"Маарыкчаан" ПО бырабыланыыта, ветераннарын сэбиэтэ.

Убаастабыллаах аймактыт, Болтоно нэһилиэгин олохтооҕо СЕДАЛИЩЕВ Николай Александрович

эдэр сааһыгар олохтон туораабытынан кэргэнигэр Мария Николаевнага, оһолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр, кинилэр дьиз кэргэттэригэр дьиз кутурбаммытын тирдэбит.

Ф. С. Седалищева, кини оһолоро, кийиниттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

Кутурбаммытын тирдэллэр:

— Убаастыыр санаспыттар Ленага, бырааппытыгар Мишага тапталлаах убайдар Николай Александрович ырахан ыарыттан өлөн туораабытынан Чурапчытан Пономаревтар, Кытаанахтан Ноевтар, Пономаревтар, Одьулунтан Константиновтар, Диринтан Федоровтар, Сылантаан Дьячковскайдар, Дьоккуускайтан Пономаревтар.

— Николай Александрович ырахан ыарыттан эдэр сааһыгар өлбүтүнэн кэргэнигэр, оһолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр аймактара Егоровтар, Кузьминнар.

— Болтоно Ураһалааһыттан төрүттээх Николай Александрович олохтон туораабытынан кэргэнигэр Мария Николаевнага, оһолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар Спелцовтар.

— Күндү убайыт, бырааппыт Николай Александрович ырахан ыарыттан өлөн туораабытынан кэргэнигэр Мария Николаевнага, оһолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр Поповтар, Федоровтар, Соркомовтар, Седалищевтар, Новгородовтар, Седалищев В. В., Кузьминнар.

— Табаарыстарытыгар Пётр Александровичка, Марфа Романовнага, кинилэр аймактарыгар бырааттара Николай Александрович өлбүтүнэн биригэ үөрэммит доботторо.

Аҕа, Сыланг нэһилиэгин олохтооҕо

НИКИТИН Дмитрий Федорович

күн сириттэн барытынан кийинипитигэр, санаспыттар Дария Дмитриевнага, кини дьиз кэргэнигэр, биригэ төрөөбүттэригэр кутурбаммытын тирдэбит.

Болтоногтон Егорова Евдокия Васильевна,

Кузьминнар, Егорова Анастасия Николаевна

дьиз кэргэнэ, Осиповтар, Сидоровтар,

Монастыревтар, Егоров,

Хаандыгаттан Константиновтар.

Кутурбаммытын тирдэллэр:

— Аҕа Дария Дмитриевич күн сириттэн барытынан улааттарыгар үлэһиттэригэр Федор Дмитриевич, Дмитрий Дмитриевич Никитиннэргэ. СР ЖКХ. ГУП Чурапчытаагы филиалын администрацията, профкома.

— Дмитрий Федорович олохтон туораабытынан оһолоругар Макаров П. М., Макаров П. Н., Макаров В. М., Никитин Н. А., Никитин Н. А. дьиз кэргэттэрэ.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670,

Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".

ТЕЛЕФОННАРЫТ:

редактор — 41-332, отделлар — 41-265.

E-mail: Osanaoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуһун "Сага олох" редакционнай-издательскай халбаһук государственной учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялар РФ бэчээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламыт нүөмэрэ — ПИ №19-0423.

"Сага олох" редакционнай-издательскай халбаһук ГУ. Офсетнай бэчээт. Саха ыйын №114. Тираж 2043. 22. 09. 2004 с. бэчээккэ бэрилиннэ. Хаһмат нэһилээх үстэ: оптуурунуука, чэппиэр уонна субуотага тахсар.

Автор суругар этилэр санаа

редакция позициялар мэлдьи сеп түбэхэр

буолбатах. Сурукка ыйылар чакчылар

кырдыктаахтарыгар эппитинэни

автор тус бэйэте сүгэр.